

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

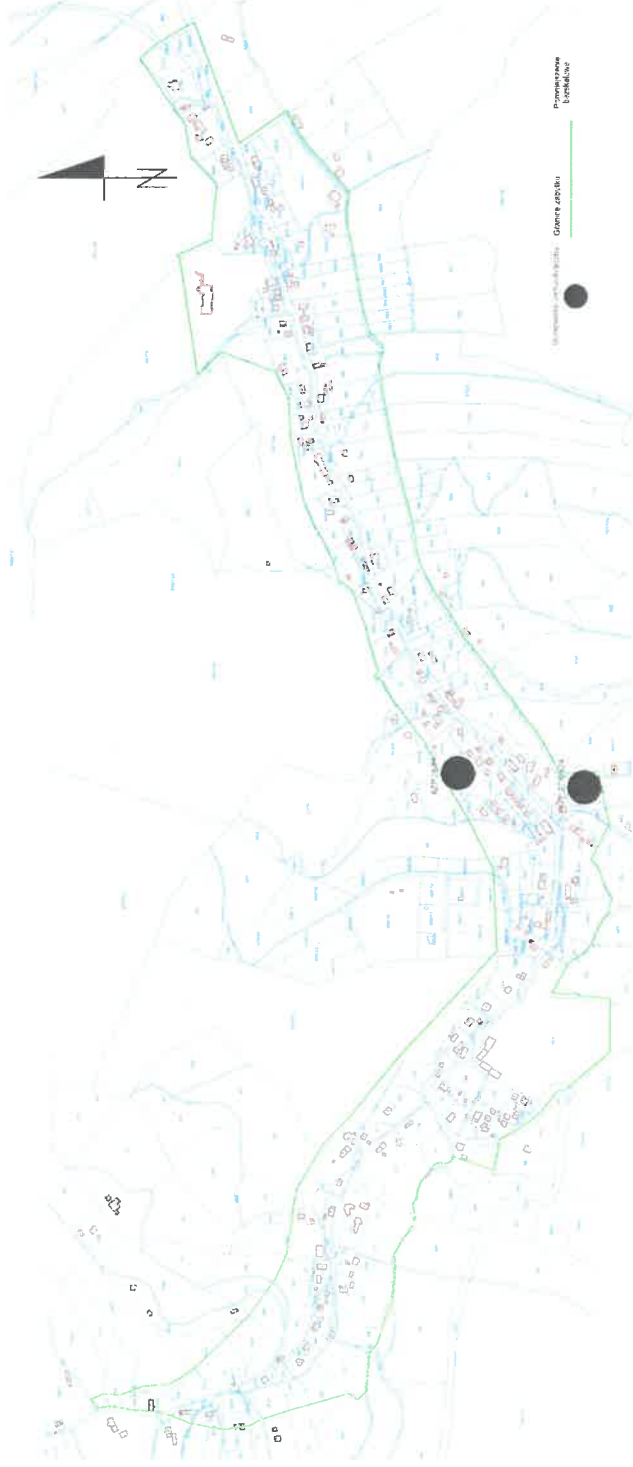
1. Nazwa

**HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY
WSI ROŚCISZÓW WRAZ Z TERENEM, NA KTÓRYM ZNAJDUJE
SIĘ ZNACZNA ILOŚĆ ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH**

2. Czas powstania

XIV w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

ROŚCISZÓW

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: DOLNOŚLĄSKIE

powiat: DZIERŻONIOWSKI

gmina: PIESZYCE

6. Współrzędne geograficzne

50°42'50"N16°33'00"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie
NAZWY: *Seyffersdorff* (1368 r.), *Steinseiffersdorf* (1748 r.),
Steinseiffersdorf (do 1945 r.), *Rościszów* (1945 r.), *Rościszów* (1946 r.).

HISTORIA:

Pienwsza wzmianka o wsi Rościszów pochodzi z 1322 r. Miejscowość została założona na prawie niemieckim, co sugeruje i potwierdza jej łańcuchowy układ. Już w dobie średniowiecza istniał tu kościół, zaś miejscowość przez wieki pozostawała ważnym ośrodkiem tkactwa chałupniczego. Nie rozwinęło się tu rolnictwo, co spowodowane było górzystym położeniem wsi. W 1654 r. jej właścicielami byli bracia Valentin, Johann i Sigmund von Reden, zaś kolejno hrabia Rzeszy von Nostitz. W 1785 r. w Rościszowie zamieszkiwało 675 mieszkańców, w tym 35 zagrodników i 84 chałupników. Wzmiankowany jest tu folwark, kościół katolicki z plebanią oraz (będący wówczas w budowie) kościół ewangelicki. W tym czasie Rościszów należał do klucza dóbr bielańskich. W 1830 r. Rościszów należał do hrabiego von Nostitz-Rineck. Wówczas też na terenie wsi istnieć miało 146 domów, folwark, szkoła ewangelicka, szkoła katolicka, browar, leśniczówka, 8 młynów wodnych oraz tartak. Liczbę mieszkańców oszacowano wówczas na 1118 osób, w tym 249 katolików. W zdecydowanej większości zajmowali się oni tkactwem chałupniczym oraz obróbką drewna. Piętnaście lat później w Rościszowie wzmiankuje się już 150 domów oraz 1497 mieszkańców. W miejscowości – oprócz wspomnianych młynów wodnych – funkcjonowały także 4 wiatraki. W 2 połowie XIX w. Rościszów z osady tkackiej, staje się modną wsią lehniskową i sanatoryjną. Powstaje tu liczna zabudowa pensjonatowa. Rozwija się również zaplecze usługowo-handlowe. Tak też pozostało aż do zakończenia II wojny światowej. W latach 1973–2015 Rościszów był włączony w granice administracyjne miasta Pieszyc, zaś od 2016 r. znów stanowi osobą miejscowość. Wieś posiada dobrze zachowany układ łańcuchowy, z przykładami cennej zabudowy mieszkalnej w konstrukcji szachulcowej (XV/III/XIX w.), budynków pensjonatowych i sanatoryjnych z końca XIX i początku XX w. Po 1945 r. rozebrano natomiast budynek XVIII-wiecznego kościoła ewangelickiego. Na terenie wsi zachował się zaś gotycki kościół św. Bartłomieja z XIV w. w latach 80. i 90. XX w. wzniesiono tu kilka nowych obiektów wypoczynkowych.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacie o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

8 czerwiec 2023 r.

Kamil Pawłowski

dr Kamil Pawłowski

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	ROŚCISZÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	PIESZYCE	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI ROŚCISZÓW WRAZ Z TERENEM, NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ ZNA CZNA ILOŚĆ ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	DZIERŻONIOWSKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- przekształcenia istniejącego układu ruralistycznego wynikające z dużego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej oraz infrastruktury użytkowej;
- modernizacja istniejącej, historycznej zabudowy z wykorzystaniem materiałów i rozwiązań ahistorycznych;
- brak działań zmierzających do zachowania historycznych budynków gospodarczych i ich rozbiórki.

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie charakterystycznych cech układu ruralistycznego, objętego ochroną konserwatorską;
- w przypadku nowych inwestycji zachowanie cech typowych architektury regionalnej, tj. bryły, formy elewacji i kształtów dachów, materiałów wykończeniowych;
- modernizacja istniejącej zabudowy mieszkalno-gospodarczej z poszanowaniem substancji zabytkowej, bryły i formy;
- zachowanie sanatoryjnego charakteru zabudowy mieszkalnej wsi;
- zachowanie historycznej zieleni wiejskiej, zwłaszcza elementów zieleni cmentarza przykościelnego;
- zachowanie małej architektury wiejskiej, tj. kapliczek i krzyży przydrożnych;
- zachowanie jako dominanty w krajobrazie architektonicznym wsi wieży i bryły kościoła św. Bartłomieja;
- eliminacja elementów ahistorycznych, powstałych po 1945 r. niewpisujących się w historyczny układ ruralistyczny;
- lokowanie nowych obiektów handlowych i usługowych możliwie poza granicami układu ruralistycznego;
- prace ziemne w obrębie stanowisk archeologicznych, wymagają prowadzenia badań archeologicznych.

Stanowiska archeologiczne: 27/88-24 (ślad osadnictwa, neolit, osada późna średniowiecze), 28/88-24 (ślad osadnictwa, epka brązu, osada późna średniowiecze).

ŹRÓDŁA I LITERATURA:

- Goliński M., Kęsik J., Ziątkowski L., *Pieszcyce od czasów najdawniejszych do końca XX wieku*, Toruń 2002
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, Breslau 1830.
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
- *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, T. 11, Góry Sowie. *Wzgórza Włodzickie*, red. M Staffa. Wrocław 2005.
- Zimmermann F.A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, T. 5, Brieg 1785.

Kartografia

- Messtischblatt, *Reichenbach unter der Eule* 5265, 1919 r.

8 czerwiec 2023 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

Kamil Pawłowski

dr Kamil Pawłowski

